

A

M. P. T.

6324. Korj.
raamat

No 1747

Korj. raamatus
asjade järje

No 5

Asja nimi :

Raamat

A
6324.

Book

P
Kurrus

Veep Därris

1839

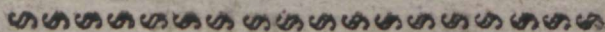
fel 61^{mal} näyil
ehtä paaotä kuupain

Onsa Lutterusse Kateismusse

Dypetus,

Wis sees on

- 1) Wiis Peatükki.
- 2) Hommiko, Dhro, ning Edma-aia Palkwed.
- 3) Dypetus Melewallasst pattud andeks anda.
- 4) Patto Tunnistusse Sannad.
- 5) Koddo Dypetus.
- 6) Küssimiste ning Kosmiste Sannad.

Trükkitud 1786. Nastal.

Matteusf. Kam. XXII. Peatükkis
37 = 39. salmist sadil.

Jesus ütleb:

Sinna pead
Issandat omma Jummalat
armastama
keigest emmast süddamest,
ja
keigest ommast hingest,
ja
keigest ommast melest.

Sesamma on
se essimenne ja suur kässo-sanna.

Ugga teine
on selle sarnane:

Sinna pead omma liggimest armastama
kui isse-ennast.

Rom. Kam. III. Peat. 31. salmis.

Kas
meie siis kässo tühjaks teme usso läbbi?

Ei mitte,
waid
meie kinnitame kässo.

P. Kärmsio & Sösten Märk 1859.

Meie Kristi - Öppetukse
wiis Peatükki.

Esfimenne Peatük.

Jummala kümnest Rääsust.

Esfimenne Rääst.

Minna ollen se Issand sinno Jum-
mal. Sul ei pea mitte teisi Jum-
malaid ollema minno kõrwas.

Wis se on?

Meie peame Jummalat ülle teige asiade kart-
ma, armastama ja temma peäle lostma.

Teine Rääst.

Sinna ei pea mitte Jummala omma
Issanda nimme ilma asjata suhho wõt-
ma; sest Issand ei jätta tedda nuhtlemat-
ta, kes temma nimme kurjaste prugib.

Wis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastas-
ma, et meie temma nimme jures mitte ei nea, ei

wañnu, ei lausu, ei walleta egga petra; waid et meie sedda keige hädda sees appi hüame, pallume, fidame ja tänname.

Kolmas Käst.

Sinna pead pühhapäwa pühhitsema.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja Jummalala sanna ei põlga; waid et meie sedda pühhaks peame, heal meel kuleme ja õppime.

Neljas Käst.

Sinna pead omma issa ja omma emma auustama, et sinno käsfi hästi käib, ja sinna kawa ellad Ma peäl.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie ommad wannemid ja issandid ei põlga egga wihhasta, waid et meie neid auustame, te nime, nende sanna kuleme, ja neid armsaste ja kalliste peame.

Wies Käst.

Sinna ei pea mitte tapma.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse ihhule ühtegi kahjo ehk kurja ei te; waid et meie tedda aitame, ja temma le head teme keige ihho hädda sees.

Rues Käst.

Sinna ei pea mitte abbiello ärraritkuma.

Mis

Wis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie kassinaste ja puhtaste ellame kõnnete ja teggude sees, ja et iggauts peab omma abbiõja armastama ja auustama.

Seitsmes Käst.

Sinna ei pea mitte warrastama.

Wis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse rahha ehk warra ei wõta, egga kawwala kauba, egga pettise tõga ennest pole ei kisu; waid et meie temma warra ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Kahheksas Käst.

Sinna ei pea mitte üllekohto tunnistatama omma liggimesse wasto.

Wis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse peäle mitte kawwalaste ei walleta, tedda mitte ei petta, keelt ei pekka, egga kurje kõnnesid temma peäle ei tõsta; waid et meie temma eest kostame, keik head temmast kõnneleme, ja keik asjad heaks kåname.

Ühheksas Käst.

Sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse kodda.

Wis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse pärrandust ehk kodda kawwalussega ei pua, egga õigusse nimmel ennest pole ei kisu; waid et meie tedda aitame, et temma sedda ennesele woiks piddada.

Kümnes Käst.

Sinna ei pea mitte himmustama onts
ma liggimesse naest, sullast, ummarda-
jat, weiksid, egga muud, mis temma
pääralt on.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama,
et meie omma liggimesse naest, perret ehk weiksid
ära ei arwatelle, egga wäggise ei wotta; waid
et meie neid maenitseme, et nemmad paigale ja
wad, ja tewad, mis nende kohhus on.

Mis ütleb nüüd Jummal teikist neist sin-
nastist käskudest?

Temma ütleb nenda: Minna se Is-
sand, sinno Jummal, ollen üks wägga
wihhane Jummal, kes wannematte pat-
to nuhtleb laste kätte kolmandamast ja
neljandamast põlwest sadik, kes mind
wihkawad. Agga neile, kes mind ar-
mastawad, ja minno käsud peawad,
teen minna head tuhhandest põlwest sadik.

Mis se on?

Jummal ahwardab nuhhelda teik, kes need
sinnatsed käsud ülleastwad; sepäärast peame
meie temma wihha kartma, ja mitte nendesinnaste
käskude wasto leggema: agga temma tootab ar-
mo ja teik head teikile, kes need käsud peawad,
sepäärast peame meie tedda ka armastama, tem-
ma peale lootma, ja hea melega temma käsko-
mõda leggema.

Teine Peatük.

Pühast Risti-Uksust.

Esimenne Öppetus:

Lomiseft.

Minna ussun Jummal se Jäsa, kei-
ge-wäggetama taewa ning Ma
Loja sisse.

Mis se on?

Minna ussun et Jummal mind ja keik lomad
on lomud, mulle ihho ja hinge, silmad, kõrwad
ja keik liikmed, moistust ja keik meled on annud,
ja weel hoiab? ja pealegi rided, kingad, sõmisse
ja jomisse, kodda ja maia, naese ja lapse, põl-
lo, weiksid, ja keik wilja, keik ihho ja ello tarwi-
dust ja toidust rohkesti ja iggapäew ka annab, ja
keige hädda ja kurja eest hoiab ja kaitseb; ja se
keik teeb temma isalikkust jummalikkust armust ja
heldusseft, ja ei mitte sepärrast, et minna sedda
wäärt ehl teninud olla; se eest on minno kobbus
tedda kita, tännada, tenida, ja temma sanna
kuulda; se on tõeste tõssi.

Teine Öppetus:

Arwalunnastamisest.

Minna ussun Jesusse Kristusse Jum-
mala aino Poia meie Jäsenda sisse, kes
pühast Waimust on sadud, ilmaie todud
neitsiit Mariast, Pontiusse Pilatusse
ai kannatanud, risti lödud, surnud ja
mahhamaetud, alla lainud pörgohau-
da,

Da, kolmandamal päwal jälle üllestous-
nud surnust, üllelainud taewa, istub
Jummala omma keigewäggewama Issa
parramal kael, seält temma tulleb koh-
hut moistma ellawatte ja surnutte peäle.

Mis se on?

Minna ussun, et JEsus Kristus tõssine Jum-
mal, kes ommast Issast iggawest sündinud, ning
ka tõssine innimenne, kes neittsist Mariast ilmale
todud, minno Issand on, kes mind ärrakaddu-
nud ja hukkamoistetud innimest on peästinud ja
lunnastanud keikist pattust, surmast, ja kurrati
wäest; ei mitte kulla ehk hõbbedaga, waid omma
pühha kalli werrega, ning omma ilma süta kan-
natamisse ja surmaga, sepärrast et minna temma
omma pididin ollema, ja temma rikis temma al el-
lama, ning tedda tenima iggawesse õigusse, wag-
gadusse ja õnnistusse sees, nenda kui temma on
üllestousnud surnust, ellab ning wallitseb igga-
weste, se on tõeste tõssi.

Kolmas Dypetus:

Pühhitsemissest.

Minna ussun pühha Waimo sisse, üht
pühha risti-koggodust, pühhade õsfasa-
mist pattude andeks-andmist, lihha ülle-
stousmist ning iggawest ello, Amen.

Mis se on?

Minna ussun, et minna ommast melest ja
wäest mitte ei woi Jესusse Kristusse omma Iss-
sanda sisse uskuda, egga temma jure sada; waid
pühha

pühha Waim on mind Ewangeliiumini läbbi kutsnud, omma annettega walgustanud, ja õige usso sees pühhitse nud ja hoidnud, nenda kui temma keige pühha ristis- koggodusse. Ma peäl kutsusub, koggub, walgustab, pühhitseb, ning Jesusse Kristusse jures õige ja aino usso sees hoiab, selamma ristis- koggodusse sees temma minnule ja keikile usklikkudele iggapääw keik pattud rohkeste andeks annab, ja wiimsel päwal mind ja keik surnud ülles- ärratab, ja minnule keige usklikkudega Kristusse sees iggawest ello ankab, se on tõeste tõssi.

Kolmas Peatük.

Pühha Jõsa meie Palwest.

Jõsa meie, kes sa olled taewas, pühhitsetud sago sinno nimmi, tulgo meile sinno riik, sinno tahtminne sündko kui taewas, nenda ka Ma peäl, meie iggapääwast leiba anna meile tännapääw, ja anna meile andeks meie wõllad, kui meie andeks anname omma wõlglastele, ning ärra sata meid mitte kiusatusse sisse, waid peästa meid ärra sest kiusast; sest sinno pärralt on se riik, ning se wäggi, ning se au iggawest, Amen.

Esimesed Palwe sannad.

Jäsa meie, kes sa olled taewas.

Mis se on?

Jummal tahhab meid se läbbi armolikkult kutsuda et meie peame uskima, tedda meie õige Jäsa ja meid temma õiged lapsed olla, et meie ju'geste ja kuida lotussega tedda peame palluma, nenda kui armad lapsed omma armsa isä palluvad.

Esimese Palwe.

Pühhitsetud sago sinno nimmi.

Mis se on?

Jummal nimmi on kül isse-ennesest pühha; agga meie pallume seinnatse palwe sees, et se ka meie jures saaks pühhitsetud.

Kuida sünnib se?

Kui Jummal sanna selgeste ning puhtaste õppetakse, ja meie ka pühhaste kui Jummal lapsed sedda möda ellame, sedda aita meid armas taewane Jäsa! Agga kes teist wisi õppetab, ja ellab, kui Jummal sanna õppetab, se ei pühhitse mitte meie seas Jummal nimmi; se eest hoia meid, armas taewane Jäsa!

Teine Palwe.

Tulgo meile sinno riik.

Mis se on?

Jummal riik tulleb kül ilma meie palweta isse-ennesest; agga meie pallume seinnatse palwe sees, et se ka meie jure tulleks.

Kuida sünnib se?

Kui se taewane Jäsa omma pühha Waimo meile annab et meie temma pühha sanna tem-
ma

ma armo läbbi ussume, ja Jummalale meie parast ellame siin aialikkult ja seal iggawest.

Kolmas Palwo.

Sinno tahtminne sündko kui taewas,
nenda ka Ma peäl.

Mis se on?

Jummalale hea armoliinne tahtminne sünnib käl ilma meie palweta; agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et se ka meie jures sünniks.

Kuida sünnib se?

Kui Jummal keige kurja nou ja tahtmissse rikub, ja kelab neid, kes meid ei tahha lasta Jummalale nimme pühhiseda, egga temma riki meie jure tulla, kui on kurrati, ma ilma ja meie lihha tahtminne; waid kinnitab ja hoiab meid kindlaste omma sanna ja usso sees meie otsani, se on temma armoliinne ja hea tahtminne.

Neljas Palwo.

Meie iggapäwast leiba anna meile
tänapäät.

Mis se on?

Jummal annab iggapäwase leiba käl ilma meie palweta keikile kurja inimestele; agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et temma meile annaks sedda moista, ja tännoga wastowötta meie iggapäwase leiba.

Mis on iggapäwane leib?

Keik, mis meie ihho toidus seks ja üllespiddamis seks tarwis lähhäb: söminne, jominne, rided, kinnad, kodda, maia, põid, weiksed, rahha, warra, wagga abbikasa, waggad lapsed, wagga perre,
wag

waggad ja tru: id üllemad, hea wallitsus, hea ilm, rahho, terwis, aus ello, head sõbrad, tru: id uaabred, ja muud nisuggused asjad.

Wies Palwo.

Ja anna meile andeks meie wõllad, kui meie andeks anname omma wõlglastele.

Mis se on?

Meie pallume sesinnatse palwo sees, et se taewane Issa mitte ei tahhaks wadata meie patuide peäle, egga nende parrast meie sedda keelda, mis meie pallume; sest meie ep olle sedda mitte wäärt, mis meie pallume, ja ep olle sedda ka mitte teeninud; waid temma tahhaks meile sedda keif armust anda, sest et meie iggapäaw paljo patto teme, ja selget muhtlust tenime. Siis tahhame meie ka südamest andeks anda, ja heal meel head tehha neile, kes meie wasto eksiwad.

Rues Palwo.

Ming ärra sada meid mitte kiusatusse sisse.

Mis se on?

Zummal ei kiusa kül keddagi, agga meie pallume sesinnatse palwo sees, et Zummal meid tahhaks hoida ja üllespidada, et kurrat, ma: ilm ja meie lihha meid ei petta egga sada ebba: usso, melearraheitmisse, ja monne mu sure patto ja häbbi sisse, ja kui meid sega peaks kiusatama, et meie kummatagi wiimselt ärrawoidame, ja woi must same.

Seitsmes Palwo.

Waid peästa meid ärra sest kurjast.

Mis se on?

Meie pallume sesinnatse palwe sees kui ühhel hoobil, et se taewane Jäsa meid tahhaks peasta keiges suagusest ihho, ja hinge, warrandusse, ja auhahjust, ja wimaiks, kui meie surma tunnikse tulleb, buja otisa meile anda, ja armoga sestinnatsest häda orrust ennese jure taewa wotta.

Wiimsed palwe sannad?

Sest sinno pärralt on se riik, ning se wäggi, ning se au iggawest. Amen.

Mis on Amen?

Se on, et minna pean kindlaste ussima, et se taewane Jäsa meie palwed heldeste on wastowotnud ja kuulnud; sest et temma isse on meid käsitud nenda palluda, ja tootanud, et temma meid tahhab kuulda, Amen, Amen, se on: jah, jah, se peab weste nenda sündima.

* * * * *

Neljas Peatük.

Pühha Ristmisest.

Mis on Ristminne?

Ristminne ep olle mitte paljas wessi, waid üks nisuggune wessi, mis Jummalala käsitus on seadud, ja Jummalala sannaga ühtepandud.

Mis Jummalala sanna se on?

Kui meie Jäsand Jäsus Kristus ütleb Mattens se ramatus wiimses peatükis: (28, 19.) Minge ja õppetage keik rahwast, ja ristige neid Jummalala se Jäsa, ja se Poia, ja se pühha Waimo nimmel.

Mis annab ehk sadab ristminne?

Temma sadab pattude andeks, andmist, peastab ärra surmast ja kurratist, ja annab iggawesse

wesse õnnistuse keikile, kes sedda ussuwad, mis Jummal sanna ja tootussed kulutawad.

Mis suggesed on need Jummal sanna ja tootussed?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb Mar-
kuse ramastus wiimises peatükis: (16, 16.)
Kes ussub, ja tedda ristitakse, se peab õn-
saks sama, agga kes ei ussu, tedda peab huk-
ka moistetama.

Kuida woib wessi ni sured asjad tehha?

Wessi ei te sedda tõeste mitte: waid Jumma-
la sanna, mis weega ja wee jures on, ja ust, mis
seddasamma Jummal sanna wee sees ussub;
sest ilma Jummal sanna on wessi paljas
wessi, ja ei mitte ristminne: agga Jummal san-
naga on ta üks ristminne, se on üks ello wessi täis
armo, temma on uesündimisse pesseminne pühha
Waimo läbbi, kui pühha Paulus ütleb Tituse
se ramatus kolmandamas peatükis: Jummal
on meid õnsaks teinud uesündimisse pesse-
misse ja pühha Waimo uendamisse läbbi,
tedda temma on wäljawaallanud meie peäle
rohkestes Jesusse Kristusse meie Õnnisteggia
läbbi, et meie temma armo läbbi õigeks teh-
tud, iggawesse ello päriaks piddime sama
lotusse järrel; se on üks tõssine sanna.

Mis tähhendab nisuggune wee ristminne?

Se tähhendab, et wanna Adam (se on meie
pattune südda) peab iggapäwase kahhetsemisse
ja pattust pöörmisses läbbi meie sees ärra-
uppu-
tud sama, ja surrema keige patto ja kurja him-
mudega, ja iggapäw jälle ettetullema ja ülles-
tousma se uus inimenne, kes õigusse ja püh-
has

hastusse sees Jummalala ees peab iggaweste
ellama.

Kus se on kirjotud?

Pühha Paulus ütleb ommas ramastus Roman
rahwale kirjotud, kuendamas peatükis: Meie
olleme Kristussega mahhamaetud ristmisse
lääbbi surma sisse, et otsego Kristus on üle
les: ärratud surnust Issa au läbbi, meie ka
nenda peame udes ellus kääma.

Wies Peatük.

Pühhasi Altari Saakra- mentit.

Mis on Altari Saakrament?

Se on meie Issanda JEsusse Kristusse tõssne
ihho ja werri, leiba ja wina al meile ristis
rahwale süa ja jua, Kristussest ennesest seatud.

Kus se on kirjotud?

Nenda kirjotawad need pühhad Ewangelistid:
Matteus, Markus, Lukas ja pühha Paulus:

Meie Issand JEsus Kristus sel õsel,
mil tedda ärra-anti, wottis leiba, tän-
nas, murdis ja andis omma Jüngrittele,
ja ütles: wotke, söge, se on minno ihho,
mis teie eest antakse, sedda tehke minno
mällestusseks.

Selsammal kombel wottis temma ka
karrika pärrast õhto-sõma-aega, tännas
ja andis omma Jüngrittele ja ütles:
joge

joge keik seält seest, sesinnane karrikas on se uus seädus minno werre sees, mis teie ja mitme eest ärrawallatakse pattude andeks-andmisseks: sedda tehke, ni mitto kord, kui teie sest jote, minno mällestusseks.

Mis kasso on meil sestisuggusest sõmissest ning jomissest?

Sedda näitwad meile needsinnaatseid Kristusse sannad: mis teie eest ärra-antakse ja ärrawallatakse pattude andeks-andmisseks: se on, et meile saakramenti sees pattude andeks-andmist, ello ja õnnistust nende sannade läbbi antakse; sest kus pattude andeks-andminne on, seäl on ka ello ja õnnistus.

Kuida woib ihholik sõminne ning jominne nisuggused sured asjad tehha?

Sõminne ja jominne ei te sedda tõeste mitte, waid need Kristusse sannad: mis teie eest ärra-antakse ja ärrawallatakse pattude andeks-andmisseks; need sannad on ihholikko sõmisses ja jomisses jures, kui üllem assi saakramenti sees, ja kes needsammad sannad ussub, sel on, mis nemmad tunnistawad, pattude andeks-andminne.

Kes wottab ausaste sesinnatse saakramenti wasto?

Paastma ja ihho polest ennast walmistama, on üks kaunis wäljaspidine kombe; agga se on diete ja hästi walmistud, kellel usk on nendesinnaste Kristusse sannade peäle: mis teie eest ärra-antakse ja ärrawallatakse pattude andeks-andmisseks; agga kes neidsinnatseid sanno ei ussu, ehk katšipiddi mõtleb, se ep olle mitte wäart, egga hästi walmistud, sest se sanna: teie eest, tahhab selged usklikud süddamed.

Hommito = Palwe.

Önnistago mind Jummal Jesa, Poeg, ning
pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armas
taewane Jesa, Jesusse Kristusse
sinno armsa Poia meie Jesanda läbbi, et
sinna mind minnewal öjel olled armolik-
kult hoidnud ja kaitstud keige ihho ning
hinge kahjo eest. Minna pallun sind, an-
na mulle armo, et minna woiksin ommad
pattud süddamest tunda, kahhetseda ning
mahhajatta, ja anna mulle andeks keik
minno pattud ning eksitused, misga min-
na sind ollen wihhastanud; kaitse ning
hoia mind selsinnatsel päwal armolik-
kult keige patto, kurja ning kahjo eest, et
keik minno mötte, sanna, teggo ning ello
woiks sinno mele pärrast olla. Gest min-
na annan omma ihho ning hinge, meie
üllema wallitseja ja keik miud üllema,
meie wannemad, suggulased, waenla-
sed, keik risti-rahwas, ja keik, mis mul
ön, sinno holeks; sinno pühha Waint
wallitsego minno ülle, sinno pühha Ingel
olgo minno jures, et se kurri waenlane
ühtegi melewalda minno peäle ei sa.
Amen.

Palwed enne Söma = aega.

R Eikide silmad lootwad, Jesand, sinno
peäle, ja sinna annad neile nende
roga onmal aial. Sinna teed lahti om-
mad helded ning rohked käed, ning täidad
keik, mis ellab, hea melega.

Au olgo Jummalale Issale, Poiale,
ning pühhale Waimule. Amen.

Josa meie, kes sa olled taewas, n. t. s.

J Esand Jummal, taewane Issa, õn-
nista meid ja needsinna sed sinno
anded, mis meie sinno rohkest armust
wostowottome Jesusse Kristusse meie
Issanda läbbi, Amen.

Kristus ütleb; Innimenne ei ella mitte
üfspäinis leiwast, waid iggaühhest sar-
nast, mis Jummalala su läbbi käib, Amen.

Palwed pärrast Söma = aega.

T ännage Issandat, sest temma on hel-
de, ning temma heldus kestab igga-
west, kes keige lih hale roga annab, neile
weistele nende sömist annab, neile nore
kaarnaile, kes tedda appi hüüdwad. Tem-
mal ep olle mitte rõmo hobbose wäest, egga
melehead ühhegi luist, Issandal on mele-
hea

hea neist, kes tedda karkwad ning temma
armo peäle lootwad.

Au olgo Jummalale Issale, Poiale,
ning pühhale Waimule, Amen.

Issa meie, kes sa olled taewas, n. t. s.

Mie tänname sind, Issand Jummal
taewane Issa, Jeesusse Kristusse
meie Issanda läbbi, keige sinno ande
ning heateqaemisse eest, kes sinna ellad
ning wallitsed iggaweste, Amen.

Jummal olgo kiderud ning tännatud
jõnissime ning jomissime ning temma
kalli sanna eest, temma andko meile ed-
despidi meie iggawarwast leiba, ja õnnis-
tago meid ka hingē polest Jeesusse Kris-
tusse meie Issanda läbbi, Amen.

Issand, sinno suur nimmi olgo kide-
tud nüüd ning iggaweste, Amen.

Õhto = Palwe.

Õnnistago mind Jummal Issa, Poeg, ning
Pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armias
taewane Issa, Jeesusse Kristusse
sinno armsa Poia meie Issanda läbbi, et
sinna mind minnewal päwal olled ar-
molikkult hoidnud ja kaitstud keige ihho
ning

ning hinge kahjo eest. Minna pallun sind,
 anna mulle armo, et minna woiksin om-
 mad pattud süddamest tunda, kahhetseda
 ning mahhajatta, ja anna mulle andeks
 keik minno pattud ning eksitussed, mis-
 ga minna sind ollen wihhastanud; kaitse
 ning hoia mind selsinnatsel õsel armolik-
 kult keige patto, kurja ning kahjo eest, et
 keik minno mõtte, sanna, teggo ning ello
 woiks sinno mele pärrast olla. Sest min-
 na annan omma ihho ning hinge, meie
 üllema wallitseia ja keik muud üllema,
 meie wannemad, suggulased, waenlased,
 keik risti-rahvast, ja keik, mis mul on,
 sinno holeks; sinno pühha Waim wallit-
 sego minno ülle, sinno pühha Ingel olgo
 minno jures, et se kurri waenlane ühtegi
 melewalda minno peäle ei ja, Amen.

Õppetus

Melewallast pattud andeks anda ja kinnitada.

Mis on pattude: andmissse ja kinnitamisse
 Melewald?

Pattude andeks-andmissse ja kinnitamisse me-
 lewald on se woimus, mis meie Issand Jee-
 sus Kristus ma peäl armo õppetusses on seäd-
 nud, neile pattustele, kes pattust pöörwad, pat-
 tud andeks anda; agga neile, kes pattust ei pö-
 ra

ra, pakkud kinnitada, nenda kui Kristusse sannad tunnistawad.

Kuida siis Issand Kristus ütleb?

Temma ütleb nenda Joannesse ramatus; 20, 21-23. Nenda kui Issa mind on läkitanud, nenda läkitan minna teid ka. Wortke pühha Waimo: kellele teie ial pakkud andeks annate, neile on need andeks antud, kellele teie ial pakkud kinnitate, neile on need kinnitud.

Mis kassu sadab se Melewald?

Sedda tunnistawad meile need sannad: Kellele teie ial pakkud andeks annate, neile on need andeks antud; se on, et neile uskikudede pakkud andeks antakse Jesusse Kristusse nimmel, kes sedda omma surma ja werre läbbi on saatnud, et usk kinnitakse ja südda julgust ja rahho tunneb. Sest kui pakkud on andeks antud, siis tunneb südda rahho usso läbbi.

Kuida woib Innimenne pakkud andeks anda?

Innimenne ei woi mitte pakkud andeks anda is siennejest ehk ommast wäest, waid ammeti polest ja Issanda Jesusse Kristusse kassmisse peäl, nenda kui need sannad tunnistawad: Wortke pühha Waimo: kellele teie ial pakkud andeks annate, neile on need andeks antud. Sest otsego Innimesse Poial melewald on, pakkud Ma peäl andeks anda, nenda on temma sedda melewalda Ewangeliummi ehk armo-õppetusse ammetile antud, kui temma ütleb: Nenda kui Issa mind on läkitanud, nenda läkitan minna teid ka. Joan. 20, 21. ja Luk. 10, 16. Kes teid kuleb, se kuleb mind.

Kellele peab pattud andeks antama?

Meile, kes omma patto hädda tõeste tundwad, kahhetsewad, allandikko ja usklikko süddamega ülestunnistawad, ja JEsuse Kristusse pörrast armo ja rõmustamist ihholdawad; sest nenda ütleb Jssand JEsus selle aawatud wasto: Olle rahhui, minno poeg, sinno pattud on sulle andeks antud. Matt. 9, 2. ja selle patto kahhetsewa naese wasto: Sinno pattud on sulle andeks antud, sinno ust on sind aitud, minne rahhoga. Luk. 8, 48. ja 7, p. 48. s.

Kellele peab pattud kiinitadama?

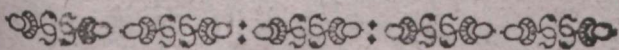
Keifile inimestele, kes pattust ei pöra, ja ei ussi mitte, kes ka meel patto sisse jäwad ellama ja keif head maenitsust põlgwad, nenda kui meie Jssand JEsus Kristus öppetab: Kui sinno wend sinno wasto eksib, siis minne, ja nomi redda ennese ja temma keskes ütspäims; kui temma sind kuleb, siis olled sinna omma wenna kasuks sanud. Agga kui temma sind ei kule, siis wotta weel üks ehk kaks ennesega, et keif assi kahhe ellik kolme tunnis taja suus seisaks; agga kui temma neid ei kule, siis anna koggodussele teada; agga kui temma koggodust ei kule, siis olgo ta sinno melest kui üks paggan ja tõlner. Matt. 18, 15-17.

Mis sugused pattud peab ülestunnistama?

Jummala ees peab inimenne ennast keifipidi pattuseks tunnistama, ka nende pattude polest, mis temma ei tea egga tunne, nenda kui meie Jssameie palwes teme; agga öppetaja ees tullemad agga need pattud ülestunnistada, mis meie teame ja ommas süddames tunneme.

Missuggused pattud need on?

Siin pead sinna omma ello ja ellamist läbbi katsuma Jummalala künne kässo järrele, kes sa olled isä ehk emma, poeg ehk tüttar, issand, ehk emmand, peremees ehk perrenaene, sullane ehk tüdruk; kas sa olled olnud sanna kuulmarta, kas sa kellegile olled kurja teinud sanna ehk töga, kas sa olled warrastanud, holeta ja wihhane olnud, ebauskso piddanud, roppus ellus ellanud ja wallestanud, ja kahjo teinud.

Patto Tunnistusese Sannad.

Armas õppetaja! minna pallun sind, et sa minno patto tunnustust kuled ja Jummalala polest patteude andeks-andmist mulle kulutad:

Minna waene pattune inimenne tunnistan Jummalala ja siino ees, et ma ei olle ükspäinis patto sees sündinud ja ilmaile tulnud, waid et ma ka Jummalala künne kässo wasto sagedaste ollen eksinud, Jummalalat ja omma liggimest wihhastanud, ja ollen sega Jummalala wihha ja iggawest nuhtlust ennese peäle saatnud. Algga minna kahhetten ommad pattud leigest südamest, ja ussun Jeesuse Kristusese läbbi õnsaks sada. Sepärrast tullen minna armo aial, ja pallun sind Issanda Jeesuse sullast, et sa mulle pattude andeks-andmist kulutad, ja minno nõdra usso kinitusseks mind Issanda Jeesuse Kristusese ihho ja werrega södad ja jodad. Minna tahhan Jummalala armo ja pühha Waimo abbi läbbi

omma pattust ello parrandada, pattude eest en
nast hoida, ning nenda ellada, kui wagga risti
innimesse kohhus on.

Koddo = Öppetus.

Ehk monningad pühha kirja tunnistused
teigesugguste innimeste maenitlusjeks ül
lespandud, kuid a nemmad peaxoad omma
ammeti üllespidama, ja mis nende koh
hus on teha.

Piiskopide ehk üllewaatjate ja Öppetajate kohhus.

Roggodusse üllewaatja peab ollema ilma laite
matta, ühhe naese mees, kassin, moistlik, püh
taste ehhitud, woдрaste wastowõtja, kes kõlbab
öppetama, ei mitte jodik, ei mitte taplik, ei mitte
roppe kasso püüdja, waid kes järrele annab, ei
mitte riakas, ei mitte rahha peäle ahue, kes omma
maia-rahwa ülle hästi watab, kes ommad lap
sed peab sannakuulmiseses teige tööse wisiga: (sest
kui kegi omma ennese maia-rahwa ülle ei märka
üllewaatia olla, kuid a woib temma Jummalaga kog
godusse eest hoolt kanda) ei mitte sesuggune, kes
usko hilja wastowõtnud. . 1 Tim. 3, 2-6.

Kes linnipeab sest ustawast sannast minno öp
petusse järrele, et ta woiks wäggep olla ni hästi
maenitsema terwe öppetusse läbbi, kui ka neid, kes
wastoräkiad on, nomima. Tit. 1, 9.

Kuuljate kohhus omma Öppetajate wasto.

Nenda on ka Jesand seadnud neile, kes armo
öppe

öppetust kulutawad, et nemmad armo: öppetussest
peawad ellama. 1 Korint. 9, 14.

Kedda öppetasse sannaga, se jaggago feik head
sellele kes tedda öppetab. Urge efsige mitte, Jum-
mal ei anna ennast mitte pilkada. Kalat. 6, 6. 7.

Neid wannemid, kes omma ammeti hästi ülles-
piddawad, peab kahewõrra auustusse wäärt
petama, keigeennamiste neid, kes tööd tewad san-
nas ja öppetusses. Sest kirri ütleb: Sinna ei
pea mitte härja suud kinnisidduma, kes pahmast
tallab, ja: üks töteggia on omma palga wäärt
1 Tim. 5, 17. 18. Luk. 10, 7.

Meie pallume teid, et teie wöttate nisuggusiks,
kui nemmad on, neid piddada, kes teie seas tööd
teggewad, ja teie üllewaatjad on Jesanda sees,
ja teid maenitsewad; ja et teie wöttate neid üpris
wägga armsaste piddada nende tö pärrast. Pidi-
dage rahho issekeskis. 1 Tessal. 5, 12. 13.

Kuuige ommad juhhatajad ja wõtke nende san-
na, sest nemmad walwawad teie hingede eest, nen-
da kui need, kes wastust peawad andma, et nem-
mad sedda rõmoga tewad, ja ei mitte õhkades:
sest teil polle sest mitte kasso. Ebr. 13, 17.

Jmalikko üllematte fohhus.

Agga hing heitko ennast üllematte alla, kellel
keigeüllem welewald on, sest üllemaid ep olle muie-
do kui Jummalast; agga kes üllemad on, need on
Jummalast seätud. Kes nüüd üllematte wasto
panneb, se panneb Jummalala seadmisse wasto:
agga kes wastopannerwad, need saatwad isse-
en-
neste peäle nuhtlust. Sest ta ei kahna mõõka mit-
te ilma: asjata; sest temma on Jummalala tener,

Kättemaksja nuhhelda sedda, kes kurja teeb.
Rom. 13, 1. 2. 4.

Ulamatte kohhus ülle matte wasto.

Uudke Keisrile, mis Keisri kohhus, ja Jummalale, mis Jummalala kohhus on. Matt. 22, 21.

Sepärrast on tarwis, et teie ennast allaheldate, ei mitte ükspäinis nuhtlusse, waid ka südame-tunnistusse pärrast. Sest sepärrast makske ka maksjo, sest nemmad on Jummalala sullased, kes otse se eest murret kandwad. Siis tassuge nüüd keikile omma wõlga; maksjo, kellele maksjo, tolli-rahha, kellele tolli-rahha, kartust, kellele kartust, au, kellele au tulleb anda. Rom. 13, 5. 6. 7.

Sepärrast maeritsen minna keige-essite, et peab tehtama pallumisist, palwesiid, pallumisist teiste eest, ja tänamisist keikide inimeste eest, kunningatte ja keikide eest, kellel keigeüllem mele waid on, et meie rahholist ja tassast ello wõik sine ellada keige Jummalakartusse ja ausa ello sees; sest se on hea ja armas Jummalala meie õnnisteggia melest. 1 Tim. 2, 1. 2. 3.

Tulleta nende mele, et nemmad würstide ja ülle matte wasto allandikkud on, nende sanna wõt wad, ja keige hea teule walmis on. Tit. 3, 1.

Heitke ennast keige inimeste seadmisse alla, Jesanda pärrast, olgo kunninga kui üllema alla, ellit pealikkutte, kui nende alla, kes temmast on läkkitud, kurjateggiattele kui nuhtlusseks, agga heateggiattele litusseks. 1 Peetr. 2, 13. 14.

Abbiello - rahwa kohhus.

Teie mehhed ellage omma naestega targaste, ja tehle selle naeste-rahwale kui nõdrama astjale au, nenda kui neile, kes ka armo-ello pärviad on, et teie palwejid ärra ei keelta. 1 Peetr. 3, 7.

Mehhed, armastage ommad naesed, ja ärge sage wihhaseks nende wasto. Kolos. 3, 19.

Naesed, kuulge omma meeste sanna kui Issanda sanna, nenda kui Sara Abraami sanna wöttis kuulda, ja hüdis tedda issandaks, kelle lapsiks teie ollete sanud, kui teie head tete ja ühitegi hirms ei kardada. Ewes. 5, 22. 1 Peetr. 3, 1. 6.

Wannematte kohhus.

Teie issad, ärge ärritage mitte omma lapsi wihhale, et nemmad meelt ärra ei heida, waid kaswatage neid karristamiseses ja Issanda maehitsemiseses. Ewes. 6, 4. Kolos. 3, 21.

Laste kohhus.

Lapsed, kuulge omma wannematta sanna Issanda sees, sest se on õige. Kuusta omma isia ja emma: (se on esimenne kässo-sanna tootusiega) et sinno kassi woi's hästi kääia, ja sinna woi'jid kaua ellada ma peal. Ewes. 6, 1. 2. 3.

Perre - wannematte kohhus.

Josandad, tehle sedda sullastele, mis õige ja kohhus on, ja jätke ahwardamiji mahha,
ja

ja teädke, et ka teil ennestel Issand taewas on, ja temma ei pea ennam luggu ühhest kui teisest. Ewes. 6, 9. Kolosf. 4, 1.

Sullaste, ümmardajatte, Päiliste ja Teoliste kohhus.

Teie sullased, kuulge nende sanna, kes teie issandad on lihha polest, kartusse ja wärristuslega omma süddame waggadusses, nenda kui Kristus se sanna; ei mitte silma kirjaks tenides, kui need, kes innimeste mele pärrast püüdwad olla, waid kui Kristus se sullased, kes Jummal tahtmist süddamest tewad, kes heal meel Issandat teniwad, ja mitte innimesi, ja teädke, et, mis head tegial saab teinud, sedda saab temma Issanda käest, olgo sullane ehk wabbat innimenne. Ewes. 6, 5 + 8. Kolosf. 3, 22.

Store Rahwa kohhus.

Teie nored, olge wannematte wasto allandikkud, agga keik olge teine teise wasto allandikkud, ja ehhitage ennast seestpidi allandikko melega; sest Jummal panneb sureliste wasto, agga allandikkuike annab temma omma armo. Siis allandage ennast nüüd Jummal wäggeta käe alla, et temma teid woiks üllendada õigel ajal. I Peetr. 5, 5. 6.

Leskede = Naeste kohhus.

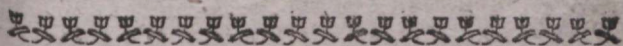
Kes tõeste lesknaene on, ja üksi järrele jänud, se lodab Jummal peale, ja jääb kindlaste paljumiste ja palwette sisse õõd ja päwad: agga kes lihha himmus ellab, se on ellawalt furnud. I Tim. 5, 5. 6.

Iggauhhe Risti-innimesse
kohhus:

Sinna pead omma ligaimest armastama kui
isese ennast. Sellesinnatse sanna sisse on teik kãss
süd ühtepandud. Rom. 13, 9.

Tehke pallumisfi teikide innimeste eest.
I Tim. 2, 1.

Kui iggaüks teeb omma tööd,
Siis on teik asjad maias hãäd.

Õnna Lutterusse Rõõsimiste
ja Rõõmisteste sannad.

1. Kas sa ussud, et sa pattune olled?

Jah minna ussun, ma olen pattune.

2. Rõõst sinna sedda tead?

Zummala kumnest kãssust, neid ei olle minna
mitte piddanud.

3. Kas sinna kahhetseid õimnad pattud?

Jah minna kahhetsen, ja se teeb mulle wãgga
haiget; et minna Zummala wãsto olen elsinud.

4. Mis olled sinna õimna pattudega teninud?

Zummala wihha, aialikko surma, ja iggawest
hukkatus.

5. Kãss

5. Kas sa usfud dnšaks sada?

Ja minna usfun sedda kindlaste.

6. Kelle peäle lodad sa siis?

Omma armsa Issanda Jesusse Kristus
peäle.

7. Kes on Kristus?

Zummala Poeg, tõsine Zummal ja tõsine
innimenne.

8. Dnš ennam kui üks Zummal?

Üks ainus Zummal on, agga kolm temma aino
ollemisse sees, Issa, Poeg, ja Pühha Waim, ja
need kolm on üks. 1 Joan. 5, 7.

9. Mis on Kristus sinno eest teinud, et sa temma
peäle lodad?

Temma on minno eest surnud, ja on omma
werre risti sambas minno eest ärrawallanud patu-
tude andeks, andmisseks.

10. Dnš Issa ka sinno eest surnud?

Ei olle mitte, sest Issa on Zummal, ja pühha
Waim on ka Zummal, agga Poeg on tõsine Zumi-
mal ja tõsine inimenne, kes minno eest on sur-
nud, ja on omma werre minno eest ärrawallanud.

11. Kust sa sedda tead?

Pühhas armõ-õppetusfest ja neist sakramenti
sannadest, ja temma ihust ja werrest, mis mulle
sakramentis pandiks on antud.

12. Ütle mulle need sannad?

Meie Issand Jesus Kristus sel õsel
n. t. s.

13. Kas

13. Kas sinna siis ussud, et sakramentis Kristusse tõssine ihho ja werri on?

Jah minna ussun sedda.

14. Mikspärrast ussud sa sedda?

Kristusse sannade pärrast: Wõtte, söge, se on minno ihho; joge teik seält seest, se on minno werri.

15. Mis peame meie teggema, kui meie temma ihho söme, ja temma werd jome, ja nenda sedda panti wõitame?

Meie peame temma surma ja werre-ärrawal lamist kulutama ja se peale mõtlema, kuidas temma meid on õppetanud: Sedda tehke, ni mitu tokord, kui teie ial sedda tere, minno mälles tussete.

16. Mikspärrast peame meie temma surma mälletama ja sedda kulutama?

Et meie õppime uskma, et ükski loom ei olle woinud meie pattud leppitada, kuid ükspäinis Jesus Kristus tõssine Jummal ja tõssine inimene, ja et meie õiget hirmo tunneme omma pattude pärrast, ja neid raskest arwame, ja ükspäinis Kristussest enmast rõmustame, ja nenda sesamma usso läbbi õnsaks same.

17. Mis fundis Kristusst sinnd pattude eest surrema ja neid leppitama?

Temma suur armastus omma Jõssa, minno, ja teikide pattuste wasto, nenda kui kirjotud on, Joan. 14, 31. Rom. 5, 6-8. Galat. 2, 20. Ewef. 5, 2.

18. Mis

18. Mikspärrast tahhad sinna Jummalala lauale
minna?

Et minna õppin uskma, et Kristus surest ar-
must minna pattude pärrast on surnud, kui õõ-
dud on, ja et minna teminast ka õppin Jumma-
lat ja omma liggimest armastama.

19. Mis peab risti innimest sundima sagedaste Altari
Sakramenti võtma?

Jummalala polest peab tedda sundima Kristus-
se kääst ja tootus, pärrast ka temma omma hädda,
mis tedda waewab, sest sepärrast on nisuggune
käästminne, kutsminne ja tootäminne.

20. Mis peab innimehne teggema, kui temma nisuggust
hädda ei tunne, egga Sakramenti ei iggatse?

Sel ei olle parremat nou anda, kui et temma
(1) omma süddant läbbikatsub, welaks temmal
pattust lihha ja werd on, ja uskugo ommeti, mis
pühha kirri sest kulutab. Kalat. 5, 16. 17. Rõõm 7. 18.

(2) Et temma tähhele panneb, welaks tem-
ma siin ilma sees on, ja mõttelgo ommeti, et tem-
mal patto ja hädda ei pudu, nenda kui se kirri
ütleb. Joan. 15, 18-20. 16, 8-20. I Joan. 2, 15-
16. 5, 4. 5.

(3) Siis leiab temma ka kurrati ennese üm-
bert, kes walle- ja tapmissiega õõd ja päwad
seest- ja wäljaspidi tedda rahhule ei jätta, nenda
kui se kirri temmast tunnistab. Joan. 8, 44.

I Peetr. 5, 8.

Faint, illegible handwriting at the top of the page.

no. 1000
of the
series

